

ENHET/HANDLÄGGARE
Näringspolitiska enheten
Thomas Hagnefur/CA

DATUM
2008-04-21

DIARIENUMMER
20080102

ERT DATUM
2008-02-11

ER REFERENS
U2008/704/G

Utbildningsdepartementet
□ Drottninggatan 16
□ 103 33 STOCKHOLM

LOs remissvar på SOU 2008:8, Bidrag på lika villkor

LO har lämnats möjlighet att lämna synpunkter på ovanstående delbetänkande och vill framföra följande.

LO har i ett tidigare remissvar lämnat synpunkter på Skolverkets utredning om prövning och bidrag för fristående skolor, U2006/4670/G.

Inledningsvis kan LO bara beklaga att svenskt utbildningsväsende allt mindre styrs av politiska beslut, det har i många avseenden utvecklats till en marknad bland andra. Inte minst i betänkandet poängteras behovet av konkurrensneutralitet med hänvisning till en något åldersstigen studie från Konkurrensrådet. Detta perspektiv utgår mer från olika verksamhetsformers och dess huvudmäns förutsättningar och behov än ansatsen att utgå från elevperspektivet och rätten till en likvärdig utbildning. LO har som utgångspunkt att alla elever har rätt till likvärdiga förutsättningar oavsett vilken skolform man deltar i.

Den första och principiellt viktiga frågan berör en fristående skolas huvudmans rätt att överklaga kommunala beslut om bidrag genom förvaltningsbesvär. Betänkandets utgångspunkt med fastlagda kriterier baserade på kommunens budget för ersättningen till de fristående skolorna borde vara tillräcklig som garant för korrekta bidragsbeslut. LO anser att misstroendet gentemot kommunernas hantering är en felaktig utgångspunkt för förslaget och delar inte uppfattningen att innehållet i politiskt fattade beslut ska kunna prövas i domstol.

LO ser det som rättsosäkert och gynnande när det finns skrivningar som utlovar friskolorna ett automatiskt tillskott om den kommunala skolan tillförs resurser under budgetåret. Det kan vara riktigt utifrån en likabehandlingsprincip, men det går inte att bortse från förekomsten av särskilda skäl

Världens bästa jobb!
Kongress 31 maj – 4 juni 2008

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA WWW.LO.SE
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

som inte är av generell karaktär. Det blir då orimligt med allmänt hållna skrivningar som med automatik kompenserar friskolorna för en omständighet eller kostnad som de inte har, som därmed bidrar till friskolornas kapitalupbyggnad.

Utredningen för en diskussion kring effekterna av avvikelser från budget i form av över- eller underskott, där den fristående skolan har att överföra det ena årets resultat till det nästkommande verksamhetsåret. Detta är inte självklart när det gäller kommunala skolor vilket man menar kan vara snedvridande för konkurrensen, om den kommunala skolan får täckning för ett eventuellt underskott. Diskuterar man utifrån en mer positiv resultatbild, kan sägas att den kommunala skolan antagligen inte får ta med sig ett eventuellt överskott vilket den fristående skolan då kan göra. Dessutom kan överskottet ytterligare förstärkas med ett påslag för att den kommunala skolan gjort ett negativt resultat som man kompenserats för. Överbudgetering eller överkompensation för friskolan är en faktor som utredningen inte ser så allvarligt på. Man konstaterar att det inte är möjligt att återkräva eller justera redan beviljade bidrag, då det inte finns något lagstöd för detta. Istället blir lösningen att överbudgetering ska hanteras i framtida budgetbeslut, vilket verkar skapa underlag för konflikter om tidigare felaktigheter ska justeras via nya budgetbeslut som också ska baseras på likabehandlingsprincipen.

LO uppskattar att utredningen nyanserat och förtydligat vad som gäller vid satsningar för vissa elevgrupper. Utredningen lyfter fram en viktig princip som mer har sin utgångspunkt i elevbehovet än en kameral fördelning mellan huvudmän. LO delar uppfattningen att kommunen kan ha som princip att erbjuda elever ett centralt stöd utifrån behov som identifierats för t.ex. en grupp av elever. Det innebär att resurserna för sådant stöd inte med nödvändighet behöver fördelas på olika verksamheter eller huvudmän, utan kan tillhandahållas som en central resurs i kommunen.

Utredningen redovisar de kommunala bidragens beståndsdelar vilket det som utgångspunkt inte finns något att invända emot. Däremot finns det kring enskilda beståndsdelar komplikationer kring likabehandlingsprincipen. En sådan beståndsdel är skolmåltider. Utredningen konstaterar att det inte finns någon rätt till fria skolmåltider på gymnasiet, att det ändå är vanligt förekommande, samt att det inte finns något hinder för att ta ut avgifter för dessa måltider. Man konstaterar också att det saknar betydelse för det kommunala bidraget om en friskola tar ut måltidsavgift. Tillhandahåller kommunen bidrag till skolmåltid i de kommunala skolorna ska även friskolor erhålla motsvarande bidrag. Här reser sig den tidigare principiella invändningen när det gäller likabehandlingsprincipen. Är det huvudmän och dess verksamhet som ska likabehandlas eller är det elevernas rätt till samma förmåner och förutsättningar oavsett huvudman som är det viktiga? Om bidrag lämnas till en fristående skola för avgiftsfria skolmåltider, vilket har en motsvarighet i den kommunala skolan, kan likabehandlingsprincipen ifrågasättas om eleverna i en fristående skola ska

erlägga en avgift för skolmåltider där bidragets avsikt var att tillhandahålla samma servicegrad för elever i den fristående skolan som i den kommunala. När det gäller lokaler är utredningens förslag att friskolor ska ersättas för de faktiska lokalkostnaderna. Man inser emellertid riskerna med ett sådant förfarande och påtalar att kostnaden ska vara skälig. Standard och storlek får inte heller avvika i alltför stor utsträckning och kommunen ska kunna göra jämkningar av bidraget i denna del. Detta kommer naturligtvis att bli en grannlaga uppgift att göra dessa bedömningar och säkert bli en av de beståndsdelarna i bidragssystemet som kommer att överklagas på grund av problemet att fastställa om likabehandling föreligger utifrån en skälighetsprincip.

När det gäller skolpliktsavdraget menar utredningen att det är av sådan marginell betydelse att det inte ska medföra några schablonmässiga avdrag på bidragen. Enstaka elevers förflyttning mellan olika skolor är naturligtvis av marginell betydelse och eleven tar ju med sig sin skolpeng till den nya skolan. LO har tidigare problematiserat kring frågan och menar att Skolverket och kommunen måste i betydligt större utsträckning försöka bedöma de långsiktigt hållbara kvalitéerna i nya ansökningar. Det blir ett avsevärt problem för en kommun om man får en överetablering av friskolor och sökandeströmmarna blir betydande. Detta innebär i sig en merkostnad för kommunen som måste anpassa sig till både lägre intäkter och högre kostnader i form av överkapacitet på lokaler. Samtidigt kan en friskola som inte finner det intressant eller lönsamt att fortsätta bedriva verksamhet, relativt snabbt överlämna ansvaret för en betydande grupp ungdomar till kommunen. LO har i tidigare remissvar efterlyst en utredning som skulle belysa under vilka omständigheter och i vilken utsträckning en fristående skola ska medverka till att reducera de negativa konsekvenser som uppstår vid en nedläggning.

LO ser fram emot den nya gymnasiereformens förslag att strama upp hela utbildningssystemet och inte tolerera vilka avvikelser som helst. Här kommer utbildningsväsendet mer att ses som en helhet, vilket innebär att kvalitetskrav och regelverk kommer att omfatta både kommunal och fristående verksamhet. För LO är det en självklarhet att skattefinansierad verksamhet ska stå under offentlig insyn och kontroll, oavsett huvudman. Att 52 procent av friskolorna bedrivs som aktiebolag får inte vara ett hinder för full insyn i verksamheterna. Likabehandlingsprincipen när det gäller förmåner måste motsvaras av samma krav när det gäller skyldigheter. Det perspektivet har inte varit särskilt framträdande i betänkandet.

Med hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Wanja-Lundby-Wedin

Thomas Hagnefur